

УДК 7. 75

Валентина **Молинь**

кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри
образотворчого мистецтва та
академічних дисциплін КІППДМ ЛНАМ,
член Національної спілки художників
України

Наталія **Молинь**

аспірантка Державного вищого
навчального закладу
"Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника"

Художник-педагог Анатолій Калитко в історії розвитку Косівської мистецької школи

Анотація. У статті висвітлюється педагогічна та творча діяльність Анатолія Миколайовича Калитка в контексті історичного розвитку мистецького навчального закладу в Косові (технікум, коледж, інститут), якому художник-педагог присвятив понад 45 років плідної праці. Анатолій Калитко — заслужений художник України, доцент кафедри образотворчого мистецтва та академічних дисциплін Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв. Стаття присвячена 75-літньому ювілею Анатолія Калитка.

Ключові слова. Анатолій Миколайович Калитко, художник-педагог, Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв.

Анатолій Миколайович Калитко — заслужений художник України, доцент кафедри образотворчого мистецтва та академічних дисциплін Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв, художник із вагомим мистецьким доробком і досвідчений педагог.

Анатолій
Миколайович Калитко

Народився Анатолій Калитко 13 липня 1942 року в селі Оринин Кам'янець-Подільського району Хмельницької області.

Мистецьку освіту здобув у Київському державному художньому інституті (нині — Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури), де 1958 року було засновано художньо-педагогічний факультет, на якому здобували підготовку художники-педагоги [1]. Окрім фахових дисциплін — живопису, рисунку,

композиції — вони вивчали основи педагогіки та оволодівали знаннями з історії мистецтва.

Навчаючись на художньо-педагогічному факультеті за спеціальністю "Малювання і креслення", А. Калитко отримав кваліфікацію "Художник-педагог, викладач малювання і креслення, методист художнього виховання".

Викладачами фахових дисциплін були провідні українські живописці — народний художник України, професор Карпо Трохименко, професори Олександр Сиротенко, Тетяна Яблонська, Михайло Хмелько, відомі українські живописці Юлій Ятченко, Анатолій Пламеницький, Віктор Присталенко, Валентина Виродова-Готьє, яких художник з вдячністю згадує й нині. Народний художник України Людмила Жоголь про педагогів А.Калитка в Київському художньому інституті зауважує: "Він потрапив до найталановитіших викладачів того часу: спокійного виваженого майстра композиційного вирішення полотна Карпа Дем'яновича Трохименка і темпераментного колориста Анатолія Олександровича Пламеницького. Вони, як дві стихії, заклали у свідомість художника Анатолія Калитка обов'язкове вирішення композиції і кольору твору. Ці поєднання з чітким рисунком і дали високі результати у творчості" [2, с. 6].

Після закінчення інституту А.Калитко за розподілом повинен був поїхати у Дніпропетровську або Чернігівську область. Однак, попередньо побувавши у Карпатах під час літніх пленерних практик, Анатолій Миколайович сподобав цей край і попросив, щоб направили у Косів.

1971 року енергійний молодий спеціаліст, випускник столичного вузу Анатолій Калитко приїхав на роботу в Косівський технікум народних художніх промислів ім. Василя Касіяна. Понад сорок п'ять років творчої біографії А. Калитка пов'язані з Косовом і нашим навчальним закладом, який з 1995 року реорганізовано в коледж, а 2000 — отримав статус інституту [3].

Анатолій Миколайович як викладач особливо пильну увагу приділяє організації навчально-виховного процесу, зокрема методиці викладання фахових дисциплін. Підготував низку навчально-методичних розробок та навчально-наочних посібників з методики викладання рисунка, живопису, пластичної анатомії. Для кожного предмета розробляв навчальні програми, навчально-методичне забезпечення, у яких визначались ефективні форми та методи навчання. Основою його методики викладання як рисунка, так і живопису, постійно була робота з натури: спочатку робота з натюрмортом, потім з гіпсовими моделями, а далі — поступове оволодіння знаннями передачі живої натури.

Педагогічна практика засвідчує, що з перших завдань студентів потрібно послідовно налаштовувати на конструктивне сприйняття форми, на аналітичний спосіб мислення під час рисування, на розуміння анатомічної будови натури, тобто не допускати механічного, поверхневого, зрисування.

До рисунка "можна підходити з двох позицій: з навчально-пізнавальної, коли він є засобом вивчення натури й набуття професійних знань, та творчої, коли рисунок є вираженням задуму ху-дожника, який оволодів профе-сійними знаннями й навичками, і становить основу для створення художнього образу.

Творчому малюванню в бук-вальному розумінні цього слова навчити неможливо, бо воно вже саме по собі є результатом на-вчальної професійної підготовки, виявленням авторського таланту, темпераменту, індивідуальності. А студійному, так званому акаде-мічному рисунку, — можна й треба, оскільки саме це робить відчутною межу між аматорським і профе-сійним світосприйняттям. У цьому полягає різниця між творчим і навчальним рисунком. Але є також об'єднуючі чинники. Так, тон і лінія — основні складові навчального рисунка — зберігають

своє значення й у творчості зрілих художників та відіграють велику роль у їхній майстерності" [4, с. 202].

Щоб бути фахівцем, необхідно любити те, що викладаєш і любити тих, кого навчаєш. Педагог повинен і сам постійно вчитися, удосконалювати свої здібності й власним прикладом навчати. Надзвичайно важливим чинником у розвитку творчого потенціалу студентів у процесі навчання є особистість викладача, художника-педагога.

Викладаючи рисунок, живопис, пластичну анатомію, Анатолій Миколайович як провідний спеціаліст багато років очолював циклову комісію з рисунка, живопису та скульптури, а пізніше був завідувачем кафедри спеціальних та професійно-орієнтованих дисциплін Косівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва.

Слушно зауважує про Анатолія Миколайовича Калитка заслужений працівник освіти України, екс-ректор Косівського інституту Катерина Романівна Сусак: "Особливою рисою власного Его А. Калитка є дар педагога. Усе своє зріле життя він присвятив вихованню молодого покоління митців. Володіючи професійно сформованою методикою Київської художньої школи, А. Калитко в педагогічній праці синтезував її з надихаючою силою мистецтва, яку відкрила й дарувала йому Гуцульщина, та особистим творчим потенціалом... Поряд із власною методикою викладання А. Калитко надає значення та широко використовує в практиці навчання незмінну впродовж століть методику "тренування руки", тобто постійно рисувати, малювати. Обраного життєвого кредо "жодного дня без рисочки; жодного дня без праці" постійно вимагає від студентів. Не жаліючи свого здоров'я та дорогого часу, здійснює це не декларативно, а через проведення консультацій, додаткових занять, так званого "вечірнього рисунка", планових і добровільних занять на пленері" [5, с. 249].

Багато художників можуть гордитися тим, що навчалися в Анатолія Калитка. Серед його випускників — переважна більшість нинішніх викладачів, старших викладачів і доцентів Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ, котрі свого часу пройшли клас живопису в Анатолія Миколайовича. Також серед учнів А.Калитка немало викладачів інших мистецьких закладів. Зокрема — заслужений діяч

мистецтв України, професор Львівської національної академії мистецтв, скульптор Іван Микитюк, член Національної спілки художників України, доцент Львівської національної академії мистецтв Микола Грималюк, кандидат мистецтвознавства, доцент ВДНЗ "Національний Прикарпатський університет ім. Василя Стефаника" Юрій Юсипчук. Сотні випускників різного часу завдячують Анатолієві Миколайовичу за надані глибокі професійні знання. Багато з них присвятили своє життя живопису, як Орест Пасіка, який згодом закінчив відділення реставрації творів мистецтва і зараз працює в Мексиці. Один з учнів А.Калитка — Микола Янчак — відомий скульптор у Росії, автор кількох персональних виставок.

Своєю педагогічною практикою живописець А.Калитко довів одвічну мудрість: "Педагог повинен не тільки мати глибокі професійні знання, а володіти майстерністю навчати" [5, с. 250].

Упродовж багатолітньої наполегливої праці в Косівській мистецькій школі (технікум, коледж, інститут) Анатолій Калитко формувався і зростав як педагог (викладач фахових дисциплін, завідувач відділу, завідувач кафедри). Водночас розвивався як творча особистість — майстер реалістичного живопису, член Національної спілки художників України (від 2002 року). Пейзаж, портрет і натюрморт — це жанри, у яких найповніше виявилася творча індивідуальність художника.

Анатолій Калитко — творчо активний художник-живописець, який представляє Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва й Косівську регіональну організацію Національної спілки художників України на всеукраїнських художніх виставках, бере участь у вітчизняних та міжнародних симпозіумах із живопису. Він — учасник III Міжнародного симпозіуму живопису і графіки в Гурзуфі (2007), пленеру "Карпатський хребет" у Яремче (2008), пленеру в Седневі (2009), симпозіуму художників України в Сухумі (Грузія) та Міжнародного симпозіуму в Стамбулі (Туреччина), організованих 2010 року [6]. Наступними були міжнародний творчий симпозіум у Одесі "Мелодія степу і моря" (2014) та пленер у Немирові (2017).

За період творчої діяльності А. Калитко влаштував більше двадцяти персональних виставок, які проходили в залах Івано-Франківського краєзнавчого музею (1987), Косівського музею

народного мистецтва та побуту Гуцульщини (1990, 2002, 2004, 2015), Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського (2002), Косівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва (2002, 2015), картинної галереї міста Кам'янець-Подільський (2006), Центрального будинку художника НСХУ в Києві (2007), Українського фонду культури в Києві (2007, 2010), музею Василя Касіяна у Снятині (2010) [6].

Великим творчим звітом художника з нагоди 70-річчя від дня народження стала персональна виставка, організована у виставковій залі Косівської регіональної організації Національної спілки художників України (2012). Експозиція об'єднала твори за сорокалітній період і представила митця в повному обсязі його творчих уподобань. Одночасно з відкриттям виставки відбулася презентація книги-альбому "Мелодія живопису Анатолія Калитка", де представлено 160 живописних і графічних творів [7].

2015 року дві персональні виставки творів живопису під девізом "З любов'ю до Гуцульщини" художник організував у Косівському музеї народного мистецтва та побуту Гуцульщини і Косівському інституті прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв, представивши пейзажі, натюрморти й портрети, виконані впродовж 2012-2015 років. З найновіших творів привертають увагу живописні роботи "Проводи на полонину", "Гуцули", "Барви осені", "Косів зимовий", "Церква у с.Вербіж", "Благовіщенська церква в Коломиї", "Осінь у Соколівці", "Річка Рибниця на Буківці", "Весна в Космачі".

Реалістичний живопис Анатолія Калитка експонувався на персональних виставках художника не лише в Україні. З успіхом пройшли його виставки у Філадельфії та Вашингтоні, зокрема у представництві посольства України в США (2007), культурному центрі України в Москві (2008), на виставках у Тюмені й Сургуті (2009).

Щоразу на персональних виставках Анатолій Калитко представляє глядачам свої нові твори, однак незмінними залишаються улюблені мотиви — гірські вершини, плаї і царинки, водоспади й стрімкі потічки, стежини в горах і віддалені присілки, що вправно передані рукою майстра.

Персональна виставка з нагоди 75-річчя від дня народження

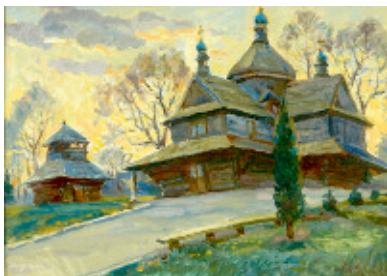
Живописні твори Анатолія Калитка

Проводи на полонину, 2012.

Бабине літо, 2012.

Благовіщенська церква у Коломиї,
2015.

Свято у Карпатах, 2016.

Осінь у Замагорі, 2014.

Травневий натюрморт, 2016.

Космацькі писанкарки, 2017.

Перший сніг, 2014.

заслуженого художника України Анатолія Калитка впродовж липня 2017 року експонувалася у чотирьох виставкових залах Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського в Коломиї. Багатогранністю живописних пейзажів, натюрмортів і портретів, наповнених чистотою барв і позитивною енергетикою, авторською сповіддю постав Художник на ювілейній виставці "З любов'ю до Гуцульщини", у котрій раз засвідчуючи цілісний і гармонійний зв'язок із рідною землею, духовними і культурними надбаннями свого народу, Гуцульщини, України. Під час урочистого відкриття відбулася презентація нового видання "Анатолій Калитко" [8], до якого ввійшли найновіші твори художника.

Анатолій Миколайович Калитко нагороджений знаком Міністерства освіти і науки України "Відмінник освіти України" (2002), відзнакою Міністерства культури і туризму України "За багаторічну плідну працю в галузі культури" (2011), Ювілейною медаллю на відзнаку 25-річчя діяльності Українського фонду культури за багатолітню творчу та благодійницьку діяльність у відродженні, примноженні й пропаганді національної культури (2012), Почесним дипломом Президії Національної Академії мистецтв України (2012), дипломом Національної спілки художників України (2012), Почесною грамотою Національної спілки художників України (2017).

За значні творчі здобутки, високу професійну майстерність Анатолію Миколайовичу присвоєно державне почесне звання "Заслужений художник України" (2013), підтверджено вчене звання доцента (2016).

Анатолій Калитко впродовж педагогічної діяльності підготував фахових митців, визнаних в Україні: художників, педагогів, викладачів мистецьких навчальних закладів. Методика викладання Анатолія Миколайовича ґрунтується на власних уміннях і досвіді [9]. Творча діяльність художника спрямована на пропагування українських культурних традицій. Він гідно презентує образотворче мистецтво гуцульського краю в Україні та світі.

Тому можемо впевнено стверджувати про вагомий внесок художника-педагога Анатолія Миколайовича Калитка, його значну роль в історії розвитку Косівської мистецької школи.

1. Віхи історії та сьогодення НАОМА [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://naoma.edu.ua/ua/academy/storya/>.
2. Жоголь Л.Є. Співець краси Карпат / Молинь В., П'ясецька В. Мелодія живопису Анатолія Калитка: Альбом. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. — С. 6-7.
3. Молинь В. Карпати як творча робітня митця // Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. — Випуск 16. — К.: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. — 2009. — С. 369-375.
4. Молинь В., Калитко А. Рисунок як важлива дисципліна циклу професійної та практичної підготовки бакалаврів у Косівському інституті // Вісник Закарпатського художнього інституту. Випуск 7: Збірник наукових праць / Ред. кол.: Небесник І.І. та ін. — Ужгород: Закарпатський художній інститут, 2015. — С. 201-204.
5. Сусак К. Художник-живописець, педагог Анатолій Калитко // Вісник Львівської національної академії мистецтв. — Випуск 23. — Львів: ЛНАМ. — 2012. — С. 246-251.
6. Молинь В. Ювілейний рік художника і педагога Анатолія Калитка // Вісник Львівської національної академії мистецтв. — Спецвипуск ІХ. — Львів: ЛНАМ. — 2014. — С. 75-88.
7. Молинь В., П'ясецька В. Мелодія живопису Анатолія Калитка: Альбом. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. — 128 с., Рис.
8. Анатолій Калитко. Живопис: Альбом / Автор-упорядник Молинь В. — Львів: Cyfrolab.com, 2017. — 72 с., Рис.
9. Молинь В., Молинь Н. Анатолій Калитко: особистість художника і педагога // Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва [Текст]: Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 листопада 2016 р.) / Упорядники: Л.І.Полудень, А.І.Єфіменко. — Черкаси: Видавець О.М.Третяков, 2016. — 164 с. — С.82-85.

ANNOTATION

Valentyna Molyn, Nataliia Molyn. Anatolii Kalytko, the Teacher and Artist, in the History of Development of Kosiv Art School. Creative activity and pedagogical work of Anatolii Kalytko in the context of historical development of Kosiv educational establishment in the fields of art (development stages: vocational school, college and institute) are observed in the article. The teacher and artist has been working there for more than 45 years. Anatolii Kalytko is an Honored Artist of Ukraine, assistant professor of the department of Fine Arts and Academic Disciplines of Kosiv Institute of Applied and Decorative Arts of Lviv National Academy of Arts. The article is dedicated to the 75th anniversary of the artist.

Key words. Anatolii Mykolaiovych Kalytko, teacher and artist, Kosiv Institute of Applied and Decorative Arts of Lviv National Academy of Arts.

АННОТАЦИЯ

Молинь В., Молинь Н. Художник-педагог Анатолий Калытков истории развития Косовской художественной школы. В статье освещается педагогическая и творческая деятельность Анатолия Николаевича Калытка в контексте исторического развития художественного учебного заведения в Косове (техникум, колледж, институт), которому художник-педагог посвятил более 45 лет плодотворной работы. Анатолий Калытко - заслуженный художник Украины, доцент кафедры изобразительного искусства и академических дисциплин Косовского института прикладного и декоративного искусства Львовской национальной академии искусств. Статья посвящена 75-летию юбилею Анатолия Калитка.

Ключевые слова. Анатолий Николаевич Калытко, художник-педагог, Косовский институт прикладного и декоративного искусства Львовской национальной академии искусств.